

I C 104/09

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie w I Wydziale Cywilnym

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Krzysztof Stefaniak

Protokolant st. sek. sąd. **Agnieszka Michaluk**

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2013 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. P., A. P., P. P.

przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej
w O.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w Ł.

- o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

I. zasądza od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. na rzecz powódki K. P. kwotę 3.110,00zł (trzy tysiące sto dziesięć złotych) tytułem zwrotu kosztów pogrzebu E. P.;

II. zasądza od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. tytułem zadośćuczynienia na rzecz powódki K. P. kwotę 50.000,00zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych), na rzecz powódki A. P. kwotę 50.000,00zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych), na rzecz powoda P. P. kwotę 25.000,00zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych);

III. zasądza od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. na rzecz powódki K. P. 370,00zł (trzysta siedemdziesiąt złotych) miesięcznie tytułem renty, płatnej z góry, do 10-go dnia każdego miesiąca, poczynając od miesiąca czerwca 2009 roku oraz na rzecz powódki A. P. 370,00zł (trzysta siedemdziesiąt złotych) miesięcznie tytułem renty, płatnej z góry, do 10-go dnia każdego miesiąca, poczynając od miesiąca czerwca 2009 roku;

IV. zasądza od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. tytułem odszkodowania na rzecz powódki K. P. kwotę 25.000,00zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) i na rzecz A. P. kwotę 25.000,00zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych);

V. zasądza od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. tytułem odszkodowania na rzecz powódki K. P. kwotę 11.730,00zł (jedenaście tysięcy siedemset trzydzieści złotych);

VI. oddała powództwo w pozostałej części;

VII. koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi;

VIII. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego

w Lublinie solidarnie od powodów z zasądzonych w pkt II roszczenia kwotę 9.717,00zł i od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. kwotę 10.957,00zł, tytułem zwrotu nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz wydatków.

IC 104/09

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 lutego 2009 roku, powodowie P. P., K. P. i A. P. działająca przez przedstawicielkę ustawową – matkę K. P., wnieśli o zasądzenie od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. łącznie kwoty 372.087,00zł, w tym kwoty:

- 16.360,00 zł z tytułu poniesionych przez K. P. kosztów leczenia i pogrzebu E. P.;
- renty w wysokości po 1000,00 zł miesięcznie na rzecz K. P. płatnej do 10-ego każdego miesiąca z tytułu zwiększonych kosztów utrzymania gospodarstwa rolnego po śmierci męża oraz z tytułu potrzeb poszkodowanej i braku możliwości zarobkowania z powodu choroby;
- 11.730,00 zł z tytułu odszkodowania za koszty związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego tj. za koszty zatrudnienia osób pracujących w gospodarstwie rolnym za okres 3 lat na rzecz K. P.;
- 2057,00 zł z tytułu odszkodowania za koszty biletu miesięcznego córki na rzecz K. P.;
- 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą ze śmierci męża na rzecz K. P.;
- 1000,00 zł miesięcznie tytułem renty na rzecz A. P. płatnej do 10-ego każdego miesiąca, z tytułu potrzeb związanych z edukacją a pokrywanych przez ojca;
- 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz A. P. za krzywdę wynikłą ze śmierci ojca;
- 50.000,00zł tytułem odszkodowania z tytułu utraconych dochodów, które miał uzyskać E. P. w wyniku zawartych umów związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą na rzecz K. P.-25.000 zł i A. P.-25.000 zł;
- 18.000,00 zł z tytułu odszkodowania za środki przekazane matce i siostrze po śmierci ojca przez okres 36 m-cy po 500 zł na rzecz P. P.;
- 50.000,00zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz P. P. za krzywdę wynikłą ze śmierci ojca.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż E. P. przebywał na Oddziale Chirurgii SPZOZ w O. w związku z przeprowadzeniem u niego w dniu 8 lutego 2006 roku zabiegu usunięcia przepukliny olbrzymiej. Podniesiono, iż pomimo złego stanu zdrowia został on wypisany

z przedmiotowej placówki szpitalnej w dniu 17 lutego 2006 roku i tego dnia pomimo wezwania pogotowia ratunkowego zmarł. Powodowie wskazali na związek przyczynowy między działaniem/zaniechaniem pracowników pogotowia, lekarzy a zgonem, podkreślając, iż śmierć E. P. nastąpiła z powodu braku prawidłowej diagnostyki na etapie przed

i pooperacyjnym. Reasumując wskazano, że śmierć E. P., który utrzymywał samodzielnie rodzinę, wyrządziła wielką krzywdę jego najbliższym (pozew wraz z uzasadnieniem k.2-16).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i rozstrzygnięcie o kosztach procesu. W uzasadnieniu powołał się na wyniki sekcji zwłok oraz stwierdzenie w jej rezultacie braku podstaw do wnioskowania o związku przyczynowym pomiędzy przebyłym zabiegiem operacyjnym

a zgonem oraz na brak dowodów na okoliczność istnienia związku przyczynowego pomiędzy śmiercią E. P. a wykonaną u niego operacją na przepuklinę olbrzymią (odpowiedź na pozew k. 120-121).

W piśmie z dnia 14 lipca 2009 roku Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna wniosło o dopuszczenie do udziału w sprawie w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej i jednocześnie wniosło o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz interwenienta ubocznego kosztów procesu według norm przepisanych (wniosek k. 148-149).

Postanowieniem z dnia 9 listopada 2009 roku Sąd dopuścił do udziału w sprawie w charakterze interwenienta ubocznego (...) S.A. w Ł. (postanowienie k. 206 v).

Postanowieniem z dnia 27 stycznia 2010 roku na podstawie art. 178 k.p.c. zawieszono postępowania na zgodny wniosek stron (postanowienie k. 230).

W piśmie z dnia 27 maja 2010 roku (data wpływu) pełnomocnik strony powodowej wniósł o podjęcie zawieszonego postępowania w sprawie z uwagi na treść opinii uzupełniającej w sprawie sygn. akt 1 Ds 453/09/S, prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w Kraśniku (pismo procesowe k. 235).

Postanowieniem z dnia 1 czerwca 2010 roku podjęto postępowanie w sprawie (postanowienie k 239).

W toku dalszego postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie. Pełnomocnik powodów popierał powództwo, zaś pełnomocnik pozwanego Szpitala oraz interwenient uboczny nie uznawali powództwa wnosząc o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 lutego 2006 roku E. P. został przyjęty na Oddział Chirurgiczny Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O., w związku z występującymi u niego dolegliwościami w postaci bólu w podbrzuszu i lewej pachwinie, utrudnieniem chodzenia i oddawania moczu

i w konsekwencji z rozpoznaniem u niego olbrzymiej przepukliny mosznowej po stronie lewej. W chwili przyjęcia do szpitala E. P. miał podwyższoną temperaturę ciała (37,4°C) oraz podwyższoną leukocytozę we krwi, a przy badaniu przez kışkę stolcową (pert rectum) odczuwał dużą bolesność (historia choroby k. 37-38v, karta informacyjna k. 39). Przed zabiegiem operacyjnym wykonano u E. P. zdjęcie rtg. klatki piersiowej, EKG, zlecono konsultację internistyczną, podanie kroplówki chlorku potasu i kroplówki dorektalnej (indywidualna karta zleceń lekarskich k.36).

W dniu 9 lutego 2006 roku wykonano zabieg operacyjny w znieczuleniu ogólnym, przy czym zarówno znieczulenie i zabieg odbyły się bez komplikacji (karta informacyjna k.39, zeznania W. K.k. 186v-188v, zeznania J. P.k. 188v190).

Po operacji przepukliny pachwinowej

u chorego utrzymywała się gorączka, zatrzymanie moczu i zaburzenia funkcji jelit. Lekarze nie wyjaśnili jednak przyczyn stanu E. P., przy czym przez kilka dni nie oznaczano mu poziomu cukru, pomimo, iż w chwili przyjęcia do szpitala zgłosił, iż jest cukrzykiem insulinoniezależnym (historia choroby

k. 37-38v, karta informacyjna k. 39, karta gorączkowa ogólna k.35, zeznania R. J.k. 220v, zeznania K. P.k. 145v-147 i k. 348v-349

i k. 510). Następnie w dniu 17 lutego 2006 roku E. P. wypisano do domu z ostatecznym rozpoznaniem przepukliny mosznowej lewostronnej, cukrzycy i całkowitego zatrzymania moczu i zaleceniem kontroli w Poradni Chirurgicznej i przyjmowaniem wskazanych leków (karta informacyjna k.39).

Po powrocie ze szpitala do domu E. P. nie czuł się dobrze, miał problemy z poruszaniem się o własnych siłach, tracił świadomość, odczuwał ból w klatce piersiowej, w związku z czym jego najbliżsi wezwali lekarza rodzinnego, a ten po przebadaniu chorego wezwał Zespół Pogotowia Ratunkowego, który przybył do pacjenta o godzinie 17.30, stwierdzając u niego zatorowość płucną (zeznania K. P.k. 145v-147, k. 348v-349, karta zlecenia wyjazdu pogotowia ratunkowego

k. 41-41v). E. P. został przewieziony do SPZOZ O., gdzie przyjęto go na Oddział Internistyczno- Kardiologiczny z podejrzeniem zatoru tętnic płucnych

i z bezmoczem, a następnie po przeprowadzeniu dodatkowych badań lekarz M. K. zdiagnozowała u niego niewydolność nerek, leukocytoza wynosiła 48000 ul (karta informacyjna leczenia szpitalnego k. 43-44v, wyniki badań k. 45, historia choroby k.46-48, zlecenie na transport k. 49, opinia biegłych k.290, zeznania M. K.k. 228 -229).

Ostatecznie po telefonicznym uzgodnieniu ze stacją dializ i Oddziałem Wewnętrznym w P. przez lekarza dyżurnego, E. P. w stanie ciężkim, bez kontaktu, został skierowany i przewieziony karetką (...) do SPZOZ w P.. Podczas transportu przeprowadzone były zabiegi ratujące życie, pacjent wentylowany był aparatem ambu, stwierdzono u niego bezmocz (historia choroby k. 46-47v, zlecenie na transport sanitarny k. 49, skierowanie k. 51v). Po nieudanej próbie reanimacyjnej przeprowadzonej przez lekarzy Oddziału Wewnętrznego SPZOZ w P. E. P. zmarł o godzinie 23.05 (historia choroby k. 54-55, odpis skrócony aktu zgonu k.22).

Na polecenie Prokuratury Rejonowej w Opolu Lubelskim przeprowadzono oględziny i sekcję sądowo-lekarską zwłok E. P.,

w wyniku których stwierdzono u zmarłego cechy oskrzelowego zapalenia płuc, cechy krwotocznego zapalenia trzustki oraz błony śluzowej żołądka, ślady po iniekcjach (protokół oględzin i sekcji sądowo-lekarskich zwłok k.56-57v).

Z dopuszczonej w przedmiotowej sprawie opinii biegłych –Instytutu Medycznego-Zakładu Medycyny Sądowej PUM w S. wynika,

że u E. P. w chwili przyjęcia na Oddział Chirurgiczny Szpitala

w O., w okresie poprzedzającym operację występowały objawy wskazujące na toczący się w organizmie proces zapalny, na co wskazywała podwyższona temperatura ciała w chwili przyjęcia chorego do szpitala,

a ponadto podwyższona leukocytoza we krwi. Biegli w swojej opinii stwierdzili, iż bezpośrednią przyczyną zgonu E. P. była niewydolność wielonarządową (układ krążenia, oddychania, nerki), przy czym do niewydolności tej doszło w następstwie posocznicy (sepsy), przy czym nie wyjaśniono jakie schorzenie ją wywołało, ale na podstawie objawów stwierdzanych u chorego przed operacją bieli podejrzewają, że pierwotnym schorzeniem było ostre zapalenie gruczołu krokowego (prostaty, stercza).

E. P. w chwili śmierci miał 53 lata, przed krytycznym zdarzeniem zamieszkiwał wraz żoną i córką w Ł., gdzie prowadził działalność gospodarczą, świadcząc usługi ślusarskie i specjalizując się

w wyrobie drzwi chłodniczych. Dochody uzyskane przez niego z prowadzonej działalności oraz z posiadanego gospodarstwa rolnego o powierzchni 3,75 ha, stanowiły jedyne źródło utrzymania rodziny (zaświadczenie z Urzędu Gminy k.77, zeznania W. J. k. 193v-194, zeznania J. S. k. 149v, zeznania H. B. k.206-206v, zeznania A. N. k. 206v).

Po śmierci E. P. sytuacja jego najbliższych uległa diametralnej zmianie, jego rodzina utraciła główne źródło dochodu. K. P. co prawda prowadzi gospodarstwo rolne, jednak z uwagi na trudną sytuację zdrowotną, do wszelkich prac w tym do przygotowywania zasiewów, do zbiorów, do rąbania drewna czy zrzucania węgla musi wynajmować odpłatnie inne osoby (zeznania J. W. k. 192v-193, zeznania J. G. k. 193-193v, zeznania T. J. k. 206). W związku z tym,

iż decyzją z dnia 29 czerwca 2007 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił jej i jej córce prawa do renty rodzinnej po śmierci E. P., powódka wraz z córką musiała korzystać z pomocy finansowej syna P. P., który w chwili śmierci ojca pracował i zamieszkiwał w W.. Od czerwca 2011 roku K. P. pobiera rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, lecz się bowiem z uwagi na nawracającą kamicę nerki prawej, wodonercze prawostronne, stan po nacięciu miedniczki, usunięciu złoгу w nerce prawej, nadciśnienie tętnicze i chorobę wieńcową (karta informacyjna k. 90-92, decyzja k.95-97, zeznania P. P. k. 349-350, zeznania K. P. k.145v-147, k.348v-349 I K. 510). K. P. po śmierci męża leczyła się między innymi w poradni zdrowia psychicznego, bowiem występowały u niej stany depresyjne nawracające. Córka zmarłego A. P. korzystała z porad psychologa szkolnego w O. (zeznania A. P. k. 147 i k. 350-351v, zeznania P. P. k. 147, 349v-350, zeznania M. P. k. 190-191, zeznania G. N. k. 191v-192, zeznania E. F. k. 194-194v).

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2011 roku w sprawie sygn. akt V Kz 1013/11 Sąd Okręgowy w Lublinie V Wydział Karny uchylił zaskarżone postanowienie wydane w sprawie przeciwko W. K.

i J. P. oskarżonym o przestępstwo z art. 160 par 2 i 3 k.k.

i przedmiotową sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Opolu Lubelskim do ponownego rozpoznania (postanowienie k. 351-353v), zaś Okręgowy Sąd Lekarski zawiesił sprawę przeciwko lek. med. J. P. i lek. med. W. K. do czasu zakończenia postępowania karnego (pismo OSL k. 334).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów urzędowych i prywatnych w szczególności: historii choroby E. P.k. 37-38v, karty informacyjnej k. 39, indywidualnej karty zleceń lekarskich k. 36, karty gorączkowej ogólnej k.35, karty zlecenia wyjazdu pogotowia ratunkowego k. 41-41v, karty informacyjnej leczenia szpitalnego k. 43-44v, wyników badań k.k. 45, historii choroby E. P.k. 46-48, zlecenia transportu k. 49, skierowania k. 51, historii choroby k. 54-55, odpisu skróconego aktu zgonu k. 22, protokołu oględzin sądowo-lekarskich zwłok k. 56-57, zaświadczenia z Urzędu Gminy k. 77, karty informacyjnej leczenia szpitalnego K. P.k. 90-92, decyzji ZUS k.95-97, odpisu postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 17 listopada 2011 r. V Kz 1013/11, pisma Okręgowego Sądu Lekarskiego k. 334 oraz innych dołączonych do sprawy niniejszej w celach dowodowych; opinii Instytutu Medycyngo-Zakładu Medycyny Sądowej PAM w S.k. 286-300 oraz zeznań świadków: W. K.k. 186v-188v, J. P.k. 188v-190, M. P.k. 190-191, G. N.k. 191v-192, G. C.k. 192-192v, J. W.k. 192v-193, J. G.k. 193-193v, W. J.k. 193v-194, E. L.k. 194-194v, J. S.k. 194v, H. B.k. 206-206v, T. J.k. 206, A. N.k. 206v, R. J.k. 220v i M. K.k. 228-229 oraz przesłuchanych w trybie art. 299 k.p.c.: K. P.k. 145v-147, 348v-349 i k. 510, P. P.k. 147, 349v-350i k. 414 i A. P.k.147, k. 350-351v.

Co do dowodów z dokumentów to w ocenie sądu w pełni zasługują one na obdarzenie ich walorem wiarygodności. Co do formy i treści nie były one przez strony kwestionowane, a Sąd nie dopatrył się okoliczności, które mogłyby ich wiarygodność podważyć. Zeznania wyżej wskazanych świadków również zasługują na obdarzenie ich walorem wiarygodności były one spontaniczne, są logiczne, częściowo pochodzą od osób w żaden sposób niezainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy, wzajemnie się uzupełniają a wraz ze znajdującymi się w aktach sprawy dokumentami tworzą jednolitą całość. Opinia biegłych sporządzona na potrzeby niniejszej sprawy może stanowić podstawę do jej rozstrzygnięcia. Wydana została ona przez osoby posiadające wiedzę specjalistyczną w swojej dziedzinie, kwalifikacje i doświadczenie, na podstawie dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach sprawy, przy czym w ocenie Sądu jest ona rzetelna, obiektywna i zawierają wyczerpujące odpowiedzi na postawione pytania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

W niniejszej sprawie powodowie domagają się między innymi odszkodowania, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i miesięcznej renty z uwagi na śmierć E. P., spowodowaną brakiem prawidłowej diagnostyki zarówno przed jak i po przeprowadzonym u niego zabiegu operacyjnym w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w O..

Kwestia odpowiedzialności pozwanego wobec powodów została przesądzona wyrokiem wstępnym Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 30 grudnia 2011 roku, w którym Sąd uznał roszczenia powodów przeciwko pozwanemu Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w O. o zapłatę za usprawiedliwione co do zasady (wyrok k. 355). Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez interwenienta ubocznego od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrokiem z dnia 9 maja 2012 roku oddalił apelację (wyrok k. 403), i wyrok wstępny uprawomocnił się.

Przypomnienia w tym miejscu wymaga, iż powodowie w niniejszej sprawie domagali się zasądzenia od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. łącznie kwoty 372.087,00zł, w tym kwoty:

- 16.360,00 zł z tytułu poniesionych przez K. P. kosztów leczenia i pogrzebu E. P.;

- renty w wysokości po 1000,00 zł miesięcznie na rzecz K. P. płatnej do 10-ego każdego miesiąca z tytułu zwiększonych kosztów utrzymania gospodarstwa rolnego po śmierci męża oraz z tytułu potrzeb poszkodowanej i braku możliwości zarobkowania z powodu choroby;
- 11.730,00 zł z tytułu odszkodowania za koszty związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego tj. za koszty zatrudnienia osób pracujących w gospodarstwie rolnym za okres 3 lat na rzecz K. P.;
- 2057,00 zł z tytułu odszkodowania za koszty biletu miesięcznego córki na rzecz K. P.;
- 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą ze śmierci męża na rzecz K. P.;
- 1000,00 zł miesięcznie tytułem renty na rzecz A. P. płatnej do 10-ego każdego miesiąca, z tytułu potrzeb związanych z edukacją a pokrywanych przez ojca;
- 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz A. P. za krzywdę wynikłą ze śmierci ojca;
- 50.000,00zł tytułem odszkodowania z tytułu utraconych dochodów, które miał uzyskać E. P. w wyniku zawartych umów związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą na rzecz K. P.-25.000 zł i A. P.-25.000 zł;
- 18.000,00 zł z tytułu odszkodowania za środki przekazane matce i siostrze po śmierci ojca przez okres 36 m-cy po 500 zł na rzecz P. P.;
- 50.000,00zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz P. P. za krzywdę wynikłą ze śmierci ojca.

Powodowie opierali swoje roszczenia o przepis art. 446 § 1 i 2 oraz art. 444 § 2 i art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c..

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie prowadzi do wniosku, iż powódka K. P. udowodniła wystąpienie przesłanek określonych w art. 446 § 1 k.c. tj. poniesienie wydatków związanych z pogrzebem męża w łącznej kwocie 3.110,00 zł, na którą składa się koszt zakupu kwiatów w kwocie 670,00zł (k. 76), koszty związane z usługami pogrzebowymi w kwocie 2.290,00zł (k. 75) oraz koszt wynajmu autokaru w kwocie 150,00zł (k.75). Dodać też trzeba, że wydatki te przysługują osobie, która faktycznie je poniosła, w tym wypadku powódce K. P.. Pozostałe wydatki związane z kosztami pogrzebu, w tym z wystawieniem nagrobka oraz poniesieniem kosztów stypy nie zostały w żaden sposób udowodnione , poza głośnym twierdzeniem powódki. Podobnie powódka w żaden sposób nie wykazała faktu poniesienia kosztów zakupu leków i środków higienicznych dla męża oraz kosztów dojazdów do szpitala w żądanej kwocie 1.800,00zł. Nie zostało w jakikolwiek sposób wykazane zakupu jakich leków i środków higienicznych dokonała powódka, jak też kiedy, gdzie, za jaki okres oraz za przejazdy jakim środkiem transportu powódka żąda zwrotu tych kosztów. Z uwagi na powyższe, Sąd w punkcie I wyroku zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki K. P. kwotę 3.110,00zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, zaś w pozostałej części Sąd oddalił powództwo jako nieudowodnione. Przy tym żądaniu Sąd nie orzekł o odsetkach, bo żądanie takie nie zostało zgłoszone (punkt I wyroku).

Odnosząc się do żądania powodów w przedmiocie zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą wskutek śmierci E. P., to zważyć należy co następuje.

Z uwagi na fakt, iż zdarzenie miało miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. - wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. (Dz.U.08.116.731), w zakresie oceny skutków przedmiotowego zdarzenia należy zauważyć, iż brak było przepisu umożliwiającego bezpośrednio domaganie się zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej (obecnie art. 446 § 4 k.c.).

Jednakże i na tę pozorną lukę rozwiązanie znalazło orzecznictwo. Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku w sprawie III CZP 76/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku w sprawie IV CSK 307/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 roku w sprawie I ACa 1137/07). Sąd Okręgowy w pełni podziela powyższe poglądy.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika, iż E. i K. małżonkowie P. tworzyli udaną, spokojną, kochającą się rodzinę. Z małżeństwa tego urodziło się dwoje dzieci: syn P. P. i córka A. P.. W chwili śmierci ojca, A. P. miała lat 15 (obecnie lat 22), zaś P. P. miał 31 lat (obecnie 38 lat). Do śmierci E. P. zamieszkiwał wraz z żoną K. oraz córką A. P. w Ł.. P. P. prowadził odrębne gospodarstwo domowe, zamieszkiwał i pracował poza Ł.. Powodowie byli silnie związani z E. P., (a w szczególności K. P. i A. P. bowiem to one zamieszkiwały wspólnie z E. P. do chwili jego śmierci, prowadziły wspólne gospodarstwo domowe, spędzały wolny czas), tak więc zidentyfikowane przez nich dobro niematerialne – życie w pełnej rodzinie, w związku małżeńskim z określoną osobą, zmarłą na skutek deliktu, powinno podlegać pełnej ochronie prawnej. Wyżej opisane więzi rodzinne zostały brutalnie przerwane. Rozmiar cierpień powodów z pewnością był znaczny w początkowym okresie po traumatycznym przeżyciu, obecnie ich nasilenie wzmaga się jedynie okresowo, w szczególności, w momentach wspomnień o zmarłym.

Z przepisu art. 24 § 1 kc wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na powodzie. Pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje, zatem wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego.

Z art. 24 k.c. wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy. Z domniemania bezprawności pokrzywdzony korzysta więc zawsze wtedy, gdyby bez tego domniemania ochrona nie byłaby mu przyznana (Por. B. Kordasiewicz, Jednostka, s. 26 i 156; J. Sadowski, Naruszenie, s. 44 i n. i omawiane tamże judykaty sądów okręgowych).

W przedmiotowej sprawie oczywiste jest, że spowodowanie śmierci męża i ojca powodów było zawinione przez personel pozwanego szpitala, za którego ponosi odpowiedzialność interwenient uboczny (...) Spółka Akcyjna w Ł..

Katalog dóbr osobistych, do którego odwołuje się art. 23 k.c., ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost w art. 23 k.c. należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do życia w pełnej rodzinie, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płęć człowieka.

Nie ulega wątpliwości, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więzy rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc

w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego w sprawie IV CSK 307/09).

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w szczególności z opinii Instytutu Medycznego-Zakładu Medycyny Sądowej PUM w S. wynika, iż w niniejszej sprawie doszło do nieprawidłowości w leczeniu E. P. podczas jego pobytu na Oddziale Chirurgicznym Szpitala w O.. Biegli jednoznacznie wskazali, że lekarz kwalifikujący E. P. do operacji, jak też lekarz prowadzący chorego popełnili błąd sztuki medycznej, bowiem doszło do zaniechania podjęcia czynności wyjaśniających charakter toczącego się procesu zapalnego pacjenta, jak też niewłaściwego przygotowania chorego do operacji przepukliny mosznowej. Z zapisu historii choroby, które poczynił lekarz przyjmujący E. P. na oddział chirurgiczny wynikało, bowiem, że pacjent gorączkował, zgłaszał utrudnienie chodzenia i oddawania moczu, zapisano również „per rectum badanie bardzo bolesne”, a wykonane badanie morfologiczne krwi wykazało wzrost poziomu leukocytów, co z całą pewnością świadczyło o tym, że u E. P. toczył się proces zapalny, a żadne dane kliniczne nie wykazywały, że stan ten pochodzi od przepukliny mosznowej. Z opinii biegłych jednoznacznie wynika, że w takiej sytuacji należało odroczyć operację i przeprowadzić czynności diagnostyczne zmierzające do wyjaśnienia istoty podstawowego schorzenia, na które cierpiał chory. Przeprowadzenie operacji było, więc zbędne i było błędem, bowiem opóźniło podjęcie czynności zmierzających do ustalenia właściwego rozpoznania. Ponadto pomimo faktu, że E. P. leczył się z powodu cukrzycy insulinoniezależnej, nie przeprowadzono u niego badania kontrolnego poziomu cukru we krwi przed zabiegiem. Poza tym również w okresie pooperacyjnym doszło do szeregu nieprawidłowości polegających na tym, że chory nie otrzymał profilaktyki przeciwzakrzepowej (heparyn drobnopcząsteczkowych), stanowiącej zabezpieczenie przed żylną chorobą zakrzepowo – zatorową, nie monitorowano u niego poziomu cukru we krwi, nie podjęto działań zmierzających do wyjaśnienia przyczyn „skąpomoczu”, nie znaleziono zapisów świadczących o monitorowaniu ilości moczu, nie wykonano badań krwi zmierzających do określenia funkcji nerek jak również w celu wyjaśnienia, czy parametry stanu zapalnego stwierdzone przed operacją utrzymują się nadal po operacji, w konsekwencji czego E. P. wypisano z oddziału w stanie ciężkim z posocznicą i towarzyszącą jej niewydolnością nerek.

Mając wzgląd na powyższe, Sąd nie ma żadnych wątpliwości, iż pomiędzy postępowaniem lekarzy szpitala w O., które było z pewnością nieprawidłowe i naruszające zasady wiedzy medycznej, przy czym wynikało z niedbalstwa, a więc z winy nieumyślnej, a śmiercią E. P. istnieje związek przyczynowy. Należy, bowiem zwrócić uwagę, iż błąd diagnostyczny lekarzy objawiający się między innymi poprzez zaniechanie podjęcia czynności wyjaśniających charakter toczącego się w organizmie E. P. stanu zapalnego, zarówno przed jak i po operacji przepukliny mosznowej, brak przeprowadzenia pełnego wywiadu odnośnie chorego, nie monitorowanie poziomu cukru, nie wyjaśnienie przyczyny „skąpomoczu”, spowodował niewłaściwą interpretację objawów i nie rozpoznanie rzeczywistej choroby, a co za tym idzie nie zastosowanie odpowiedniego leczenia, a w konsekwencji doprowadził do wypisania E. P. ze szpitala w stanie ciężkim z posocznicą, która skutkowałą niewydolnością wielonarządową organizmu i ostatecznie doprowadziła do jego śmierci. Reasumując błąd diagnostyczny polegający na niedokonaniu u chorego właściwego rozpoznania, uniemożliwił przyczynowe leczenie E. P. i doprowadził do jego zgonu.

Wobec powyższych rozważań należy stwierdzić, że spowodowanie powyższego było zawinionym i bezprawnym naruszeniem dóbr osobistych powodów w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie, prawa do utrzymania więzi

rodziny a zatem Sąd miał uprawnienie do przyznania powodom odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Sąd miał również na uwadze, że mimo wszystko, wykładnia art. 446 § 3 k.c. wskazuje na przyznawanie odszkodowania z uwzględnieniem szkody niemajątkowej tak, więc zadośćuczynienie (wysokość) przyznawane z podobnych podstaw, co odszkodowanie (śmierć osoby bliskiej), musi uwzględniać wzajemne „zazębianie” się tych podstaw.

W podobny sposób wypowiadają się komentatorzy analizując treść i zasadność pozostawienia w kodeksie art. 446 § 3 k.c. po wprowadzeniu art. 446 § 4 k.c. – przepisu umożliwiającego wystąpienie z bezpośrednim roszczeniem o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej.

Przede wszystkim, w utrzymanym w KC przepisie jest mowa o istotnym pogorszeniu się sytuacji życiowej członków rodziny, a nie tylko ich sytuacji materialnej (majątkowej). Trafnie dostrzega się w doktrynie, że śmierć kogoś z rodziny powoduje często po stronie pozostałych jej członków szereg trudno wymiernych i nie zawsze w pełni rekompensowanych przez rentę uszczerbków o charakterze materialnym, których wyrównanie jest w istocie możliwe tylko poprzez przyznanie jednorazowego odszkodowania, przybierające w rozważanym przypadku formę podobną do ryczałtu. Sąd powinien jednak, i to rygorystycznie, ustalić, że owe niełatwe do wychwycenia szkody w sumie rzeczywiście prowadzą do istotnej, niekorzystnej zmiany położenia życiowego osób, o których mowa w art. 446 § 3 KC. Pożądane byłoby również przy ostatecznym ustalaniu wysokości odszkodowania zachowanie pewnego umiaru, co jest o tyle możliwe, że przepis cechuje pewna elastyczność wyrażona zawartymi w nim słowami „sąd może” (System Prawa Prywatnego Tom 6, rozdział III § 28 ust. V).

Na podstawie art. 448 k.c. kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia w każdym przypadku wyrządzenia krzywdy naruszeniem dobra osobistego. Fakultatywny charakter zadośćuczynienia za krzywdę ("sąd może także przyznać") nie oznacza dowolności organu stosującego prawo co do możliwości korzystania z udzielonej mu kompetencji (por. wyrok SN z 19 kwietnia 2006 r., II PK 245/05, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 101 i wyrok SN z 17 stycznia 2001 r., II KKN 351/99, Prok. i Pr. 2006, nr 6, s. 11). Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (por. wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509; wyrok SN z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok SN z 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok SN z 9 stycznia 1978 r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210).

Reasumując powyższe rozważania, Sąd uznał iż kwota 50.000,00zł na rzecz K. P., 50.000,00zł na rzecz A. P. oraz 25.000,00zł na rzecz P. P., przyznane tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, będą adekwatne do rozmiaru krzywdy (punkt II wyroku). Podkreślenia jeszcze raz wymaga, iż przy zasądzeniu powyższych kwot na rzecz każdego z powodów Sąd miał na uwadze fakt, iż K. P. bardzo przeżyła śmierć męża co odbiło się na jej stanie zdrowia, A. P. straciła ojca

w wielu 15 lat i została pólsierotą w wieku dorastania, bardzo silnie przeżyła śmierć ojca. K. P. po śmierci męża leczyła się między innymi w poradni zdrowia psychicznego, bowiem występowały u niej stany depresyjne nawracające. Córka zmarłego A. P. korzystała z porad psychologa szkolnego w O.. P. P. zaś stracił ojca będąc już dorosłym i samodzielnym mężczyzną, nie był on tak jak powódki uzależniony od ojca jednakże również boleśnie przeżył jego śmierć.

W pozostałym zakresie żądanego zadośćuczynienia Sąd oddalił powództwo jako niezasadne w realiach niniejszej sprawy. Przy tym żądaniu Sąd nie orzekał o odsetkach, bo żądanie takie nie zostało zgłoszone.

Przechodząc do żądań rentowych zgłoszonych przez powódki K. P. i A. P., to mają one oparcie w przepisie art. 446 par. 2 kc, który stanowi, że osoba względem, której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od

zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego na czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Takiej samej renty mogą żądać inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, jeżeli z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego.

Z powyższego przepisu wynika, że przyznaje on prawo do żądania renty każdej osobie, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, oraz każdej osobie bliskiej, której zmarły dostarczał dobrowolnie i stale środków utrzymania i wymagają tego zasady współżycia społecznego.

Obowiązek taki istnieje w sytuacji, gdy dziecko nie jest w stanie do samodzielnego utrzymania się, przy czym osiągnięcie przez dziecko pełnoletniości nie zawsze oznacza zwolnienie z tego obowiązku.

Jak ustalono w niniejszej sprawie, E. P. w chwili śmierci miał 53 lata, przed krytycznym zdarzeniem zamieszkiwał wraz żoną i córką

w Ł., gdzie prowadził działalność gospodarczą, świadcząc usługi ślusarskie i specjalizując się w wyrobie drzwi chłodniczych. Dochody uzyskane przez niego z prowadzonej działalności oraz z posiadanego gospodarstwa rolnego o powierzchni 3,75 ha stanowiły jedyne źródło utrzymania rodziny. Po śmierci E. P. sytuacja jego najbliższych uległa diametralnej zmianie, jego rodzina utraciła główne źródło dochodu. K. P., co prawda prowadzi gospodarstwo rolne, jednak z uwagi na trudną sytuację zdrowotną, do wszelkich prac w tym do przygotowywania zasiewów, do zbiorów, do rąbania drewna czy zrzucania węgla musi wynajmować odpłatnie inne osoby. Ponadto, decyzją z dnia 29 czerwca 2007 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił jej i jej córce prawa do renty rodzinnej po śmierci E. P., co spowodowało, iż powódka wraz z córką musiała korzystać z pomocy finansowej syna P. P., który w chwili śmierci ojca pracował i zamieszkiwał w W.. Od czerwca 2011 roku K. P. pobiera rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, lecz się, bowiem z uwagi na nawracającą kamicy nerki prawej, wodonercze prawostronne, stan po nacięciu miedniczki, usunięciu złoгу w nerce prawej, nadciśnienie tętnicze i chorobę wieńcową. W chwili więc śmierci E. P. powódki K. P. i A. P. pozostawały na jego wyłącznym utrzymaniu. Niewątpliwie, co do powódek na zmarłym ciążył obowiązek alimentacyjny.

Prawo wdowy do renty po zmarłym mężu nie tylko w doktrynie, ale i orzecznictwie na przestrzeni lat przeszło znaczną ewolucję. Początkowo przyjmowano czasowe ograniczenie roszczenia wdowca (wdowy) o rentę (por. uchwałę SN z 1-15 grudnia 1951r OSN 1953 POZ.3). Następnie zgodzono się również z poglądem, że za prawem tym musi stać trudna sytuacja życiowa, niemożność podjęcia pracy zawodowej spowodowana koniecznością wychowania dzieci i prowadzenia gospodarstwa domowego (SN 12 czerwiec 1963, 21 styczeń 1969). Ostatecznie uznano, że celem renty z art. 446 par. 2 k.c. jest restytucja takiego stanu rzeczy, jaki istniał w dniu śmierci małżonka, bez względu na to, czy pozostały przy życiu małżonek pracował zawodowo i jakie osiągał dochody. Istotne znaczenie w tym zakresie ma zasada pełnego odszkodowania (361 § 2 kc).

Wysokość świadczeń rentowych uwarunkowana jest dwoma czynnikami tj. możliwościami zarobkowymi osoby zobowiązanej do alimentacji

i potrzebami uprawnionego. Jak już wskazano możliwości zarobkowe E. P. to praca we własnej firmie, praca w gospodarstwie rolnym i gospodarstwie domowym.

Zgodnie z opinią biegłego (k. 532-547 i k. 574), dochody potencjalne E. P. z prowadzonego gospodarstwa rolnego (wraz z dopłatami)

i dochody z prowadzonej działalności gospodarczej w postaci usług instalatorsko – montażowych w cenach bieżących wyniosłyby:

- 17.774,00 zł w roku 2006 (w tym 2.954,00zł z produkcji rolnej i 14.820,00zł z usług ślusarsko-montażowych);
- 19.504,00 zł w roku 2007 (w tym 3.647,00zł z produkcji rolnej i 15.857,00zł z usług ślusarsko-montażowych);
- 20.564,00 zł w roku 2008 (w tym 4.262,00zł z produkcji rolnej i 16.301,00zł z usług ślusarsko-montażowych);

- 18.586,00 zł w roku 2009 (w tym 2.138,00zł z produkcji rolnej i 16.448,00zł z usług ślusarsko-montażowych);
- 20.753,00 zł w roku 2010 (w tym 4.223,00zł z produkcji rolnej i 16.530,00zł z usług ślusarsko-montażowych);
- 21.777,00 zł w roku 2011 (w tym 4.965,00zł z produkcji rolnej i 16.811,00zł z usług ślusarsko-montażowych).

Dochód rolniczy z przedmiotowego gospodarstwa rolnego określony z uwzględnieniem kosztów, wydatków i obciążeń uzyskany w latach 2006-2011 przez K. P. przy założeniu struktury produkcji z tego okresu w cenach bieżących wraz z dopłatami wyniósł:

- - 1.788,00 zł w roku 2006;
- - 1.175,00 zł w roku 2007;
- - 881,00 zł w roku 2008;
- - 3.006,00 zł w roku 2009;
- - 1.243,00 zł w roku 2010;
- - 504,00 zł w roku 2011.

W powyższych latach suma dochodu rolniczego netto (strata) wyniosłaby – 26.621,00zł bez dopłat bezpośrednich, zaś z dopłatami sumaryczny dochód rolniczy (strata) wyniósłby – 8.597,00zł. Dotyczy to dochodu z gospodarstwa rolnego osiągniętego przy wykorzystaniu dostępnych czynników produkcji, przychodów i kosztów. W kosztach bezpośrednich uwzględnione zostały dodatkowe koszty związane z najmem usług mechanizacyjnych do prac polowych oraz najmem siły roboczej do prac tzw. „ciężkich” przy wykonywaniu prac uprawowych i pielęgnacyjnych. Dodatkowe koszty wynikają z zastępowania pracownikami najemnymi prac wykonywanych potencjalnie przez E. P. oraz z zastępowania sprzętu uprawowego własnego, sprzętem najmowanym w formie usług. W kosztach ogólnogospodarczych uwzględniono najem siły roboczej do prac na rzecz utrzymania produkcji rolnej i majątku gospodarstwa oraz na rzecz funkcjonowania gospodarstwa domowego. Dodatkowe koszty wynikają z zastępowania pracownikami najemnymi przez 33 dni w roku do prac wykonywanych potencjalnie przez E. P.. W kosztach pośrednich i ogólnogospodarczych uwzględniono spadek tych kosztów stosownie do skali prac wykonywanych własnym sprzętem przez E. P. zastąpionych przez usługi nabywane z zewnątrz.

W chwili obecnej powódka K. P.i A. P. utrzymują się z renty rolniczej przyznanej K. P. od dnia 21 czerwca 2011 roku decyzją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału Regionalnego w L., której wysokość od dnia 1 marca 2012 roku wynosi 594,46zł netto (71 akt rentowych k. 440) oraz zasiłków celowych na zakup żywności, leków oraz podręczników szkolnych pobieranych z opieki społecznej (k. 483-502). Do czerwca 2010 roku powódka pobierała zasiłek rodzinny na dziecko oraz dodatki do zasiłku rodzinnego (k. 481 i k. 503).

W chwili obecnej toczy się postępowanie o wznowienie renty rodzinnej wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (k. 556).

Kierując się powyższymi ustaleniami stwierdzić należy, że okoliczności tej sprawy dają podstawy do przyjęcia, że śmierć E. P. zburzyła równowagę potrzeb zaspokojenia rodziny bowiem to on był osobą zarabiającą, ponoszącą wyłączny – pod względem ekonomicznym - ciężar utrzymania rodziny.

Z opinii biegłego wynika, iż potencjalny dochód E. P. z prowadzonego gospodarstwa rolnego (wraz z dopłatami) i dochód z prowadzonej działalności gospodarczej w postaci usług instalatorsko – montażowych w cenach bieżących wyniósłby w 2010 roku 20.753,00 zł (w tym 4.223,00zł z produkcji rolnej i 16.530,00zł z usług ślusarsko-montażowych), co daje kwotę 1.730,00zł miesięcznie, zaś w 2011 roku dochód ten wyniósłby 21.777,00 zł (w tym

4.965,00zł z produkcji rolnej i 16.811,00zł z usług ślusarsko-montażowych), co daje kwotę 1.815,00zł miesięcznie. Wynika

z powyższego, iż potencjalne dochody E. P. osiągnięte w 2011 roku wzrosły w stosunku do roku poprzedniego, tj. 2010 – o około 5%. Zatem założyć należy, iż potencjalny dochód E. P. w 2012 roku wyniósłby 22.866,00zł zaś w 2013 roku wyniósłby 24.010,00 zł, co daje kwotę 2.001,00zł miesięcznie. Zatem przy założeniu, że E. P. żyłaby nadal dochód na członka rodziny kształtowałby się obecnie na poziomie około 667,00zł (2.000,00zł:3).

Biorąc pod uwagę pobieraną przez powódkę rentę rolniczą w kwocie 594,46zł netto, należna powódkom renta wyrównawcza wynosi 370,00zł na rzecz każdej z powódek (667,00zł x2=1.334zł - 594, 46zł=740zł:2).

Przyznając powódkom K. P. i A. P. powyższą kwotę renty od miesiąca czerwca 2009 roku a więc od miesiąca w którym pozew w niniejszej sprawie został złożony, Sąd uznał że spełni ona swój cel kompensacyjny i spowoduje przybliżenie do stanu rzeczy w sensie gospodarczym, jaki istniał przed śmiercią E. P.. W pozostałej części Sąd powództwo oddalił jako nieudowodnione (punkt III wyroku).

Oddalił natomiast Sąd żądanie powódki K. P. w zakresie w jakim domagała się ona odszkodowania za koszty biletu miesięcznego córki w łącznej kwocie 2.057zł argumentując, iż za życia E. P. to on zawoził córkę samochodem do szkoły, zaś po jego śmierci zmuszona była dokonywać zakupu biletów miesięcznych dla A. P.. Po pierwsze, w sprawie nie zostało wykazane, iż koszt zakupu benzyny był niższy od kosztu biletu miesięcznego, a więc czy rzeczywiście powódka poniosła z tego tytułu szkodę i w jakiej wysokości. Biorąc pod uwagę zasady doświadczenia życiowego, można wysnuć przypuszczenie, iż miesięczny koszt przewozu A. P. do szkoły samochodem był znacznie wyższy niż koszt biletu miesięcznego. Ponadto, z załączonych w sprawie dokumentów wynika, iż powódka otrzymywała stypendium na zakup między innymi biletu miesięcznego. Stąd też, Sąd oddalił powództwo w tym zakresie w całości.

Kolejną kwestią wymagającą omówienia jest zgłoszone żądanie zasądzenia kwoty 50.000,00zł odszkodowania, w tym 25.000,00zł na rzecz K. P. i 25.000,00zł na rzecz A. P. z tytułu utraconych dochodów, które uzyskałby E. P. gdyby żył z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż dochody potencjalne E. P. z prowadzonej działalności gospodarczej

w postaci usług instalatorsko – montażowych w cenach bieżących wyniosłyby:

- w roku 2006 : 14.820,00zł;
- w roku 2007 : 15.857,00zł;
- w roku 2008 : 16.301,00zł;
- w roku 2009 : 16.448,00zł;
- w roku 2010 : 16.530,00zł;
- w roku 2011 : 16.811,00zł.

Łącznie zatem dochód jaki mógłby osiągnąć E. P.

z prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2006-2011 wyniósłby 81.962,00 zł. Wskazać należy, iż utracone dochody E. P. są bezpośrednią szkodą wynikłą z jego śmierci.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz wysokość żądania zgłoszonego przez powódki oraz kierując się treścią art. 321§1kpc, zgodnie z którym Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie, w punkcie IV wyroku Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki K. P. i A. P. kwoty po 25.000,00zł z tytułu odszkodowania za utracone dochody, które uzyskałby E. P. gdyby żył z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Przy tym żądaniu Sąd nie orzekł o odsetkach, bo żądanie takie nie zostało zgłoszone (pkt IV wyroku).

Odnosząc się do żądania powódki w przedmiocie zasądzenia na jej rzecz odszkodowania w kwocie 11.730,00zł z tytułu kosztów związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego – prac, które wykonywał dotąd zmarły, za okres trzech lat, to zważyć należy, co następuje.

Niniejsze postępowanie dowodowe wykazało, iż faktycznie E. P. wykonywał większość prac w gospodarstwie rolnym samodzielnie i przy użyciu własnego sprzętu. Po jego śmierci, powódka K. P. zmuszona jest ponosić dodatkowe koszty związane z najmem usług mechanizacyjnych do prac polowych oraz najmem siły roboczej do prac tzw. „ciężkich” przy wykonywaniu prac uprawowych i pielęgnacyjnych. Dodatkowe koszty wynikają z zastępowania pracownikami najemnymi prac wykonywanych potencjalnie przez E. P. oraz z zastępowania sprzętu uprawowego własnego, sprzętem najmowanym w formie usług.

Zgodnie z opinią biegłego, powyższe koszty bezpośrednie oraz koszty pośrednie i ogólnogospodarcze wyniosły w latach:

- (...): 6.194,00zł+5.127,00zł
- (...):6.787,00zł+5.144,00zł
- (...): 6.493,00zł+5.412,00zł
- (...): 7.029,00zł + 5.453,00zł
- (...): 6.721,00zł+5.733,00zł
- (...): 6.825,00zł+5.763,00zł.

W powyższych kosztach bezpośrednich uwzględnione zostały dodatkowe koszty związane z najmem usług mechanizacyjnych do prac polowych oraz najmem siły roboczej do prac tzw. „ciężkich” przy wykonywaniu prac uprawowych i pielęgnacyjnych. Dodatkowe koszty wynikają z zastępowania pracownikami najemnymi prac wykonywanych potencjalnie przez E. P. oraz z zastępowania sprzętu uprawowego własnego, sprzętem najmowanym w formie usług. W kosztach ogólnogospodarczych uwzględniono najem siły roboczej do prac na rzecz utrzymania produkcji rolnej i majątku gospodarstwa oraz na rzecz funkcjonowania gospodarstwa domowego. Dodatkowe koszty wynikają z zastępowania pracownikami najemnymi przez 33 dni w roku do prac wykonywanych potencjalnie przez E. P.. W kosztach pośrednich i ogólnogospodarczych uwzględniono spadek tych kosztów stosownie do skali prac wykonywanych własnym sprzętem przez E. P. zastąpionych przez usługi nabywane z zewnątrz.

Biorąc powyższe pod uwagę, uznając, iż żądanie powódki w tym zakresie jest zasadne w realiach sprawy niniejszej, w punkcie V wyroku Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki K. P. kwotę 11.730,00zł z tytułu kosztów związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego po śmierci E. P.. Przy tym żądaniu Sąd nie orzekł o odsetkach, bo żądanie takie nie zostało zgłoszone (punkt V wyroku).

Oddalił natomiast Sąd żądanie powoda P. P. w zakresie w jakim domagał się on odszkodowania w kwocie 18.000,00zł za środki przekazane matce i siostrze po śmierci ojca (w kwocie po 500zł miesięcznie). Pomijając już fakt, iż powód w żaden sposób nie udowodnił, iż faktycznie one, to wskazać należy, iż dobrowolne wsparcie finansowe powódek nie jest bezpośrednią szkodą wynikłą ze śmierci E. P..

W pozostałym zakresie Sąd powództwo oddalił (punkt VI wyroku).

Rozstrzygnięcie punktu VII sentencji o kosztach uzasadnia art. 100 zd. pierwsze kpc. Roszczenie powodów uwzględniono w ~53%. W sytuacji, kiedy żądania zostały uwzględnione przez sąd tylko częściowo, koszty między stronami należy wzajemnie znieść lub stosunkowo rozdzielić. W niniejszej sprawie, z uwagi na wynik procesu, Sąd koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie zniósł.

Oplata od pozwu wynosiła 18.605,00zł i była kredytowana przez Skarb Państwa wobec zwolnienia powodów od kosztów sądowych. Wynagrodzenie za sporządzenie opinii przez biegłego wyniosło 2.068,62zł i kwota ta w toku postępowania została wypłacona tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa.

Z tego względu, w punkcie VIII wyroku, Sąd nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie solidarnie od powodów

z zasądzonych w pkt I roszczenia kwotę 9.717,00zł (47% z 20.673,62zł) i od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. na rzecz Skarbu Państwa stosownie do wyniku procesu kwotę 10.957,00zł (53% z 20.673,62zł), tytułem zwrotu nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz wydatków (punkt VIII wyroku).

Mając powyższe na względzie i na podstawie wyżej wymienionych przepisów Sąd orzekł jak w wyroku.